

Експорт України в ЄС у 2016 році

Вероніка Мовчан

За результатами 2016 року експорт товарів в ЄС збільшився на 3,7% у вимірі рік до року й склав 13,5 млрд доларів США. Це значно краще, ніж показники експорту в цілому. На тлі падіння загального експорту на 4,6% частка ЄС продовжила зростати й сягнула 37%, що робить ринок ЄС основним споживачем українських товарів. Водночас, це нижче, ніж було до кризи. Номінальний експорт в ЄС у 2016 році становив лише 80,5% вартості 2013 року.¹

Що ж саме Україна везе в ЄС? І чи змінилась структура торгівлі за останні три роки під впливом таких різноспрямованих чинників як покращення доступу на ринок ЄС, низькі ціни на сировину на світових ринках та економічна криза 2014-2015 років?

Як то не дивно, незважаючи на низку економічних шоків, порівняно з 2013 роком «товарний кошик» експорту в ЄС змінився дуже незначно. Як у 2013, так й у 2016 роках перші позиції у переліку товарів, які експортуються в ЄС, займають ті самі кукурудза, соняшникова олія, комплекти проводів для свічок запалювання, залізна руда та металеві вироби.

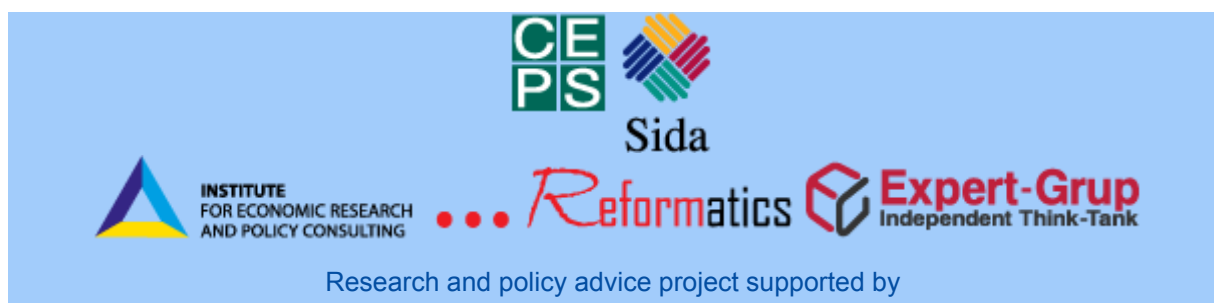
Таблиця 1. Товарна структура експорту в ЄС: незмінні «топ-8»

	2013	2016
Олія соняшникова сира	2%	8%
Кукурудза	10%	8%
Комплекти проводів для свічок запалювання	6%	7%
Напівфабрикати з вуглецевої сталі	10%	5%
Руди та концентрати залізні агломеровані	4%	4%
Руди та концентрати залізні неагломеровані	6%	3%
Макуха та інші тверді відходи з насіння соняшнику	3%	3%
Насіння ріпаку з низьким вмістом ерукової кислоти	5%	3%
Інше	54%	60%

Джерело: розрахунки автора, Держстат, UN ComTrade, класифікація УКТ ЗЕД.

Вероніка Мовчан, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Available for free downloading at <http://www.3dcftas.eu/>

Research and policy advice project supported by
the Swedish International Development Cooperation Agency (Sida).

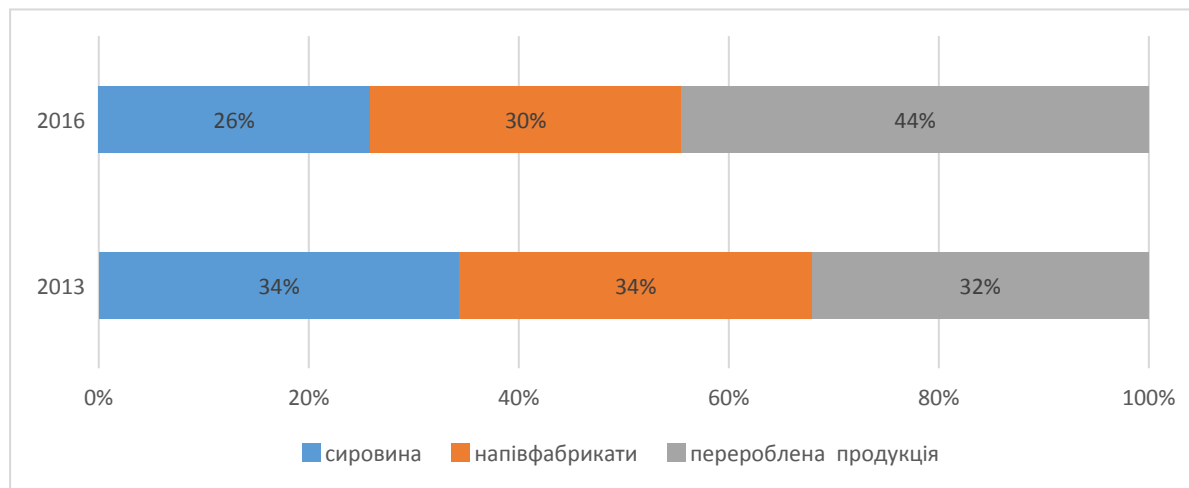
Що змінилось – це послідовність їх появи у переліку. На перше місце впевнено вийшла соняшникова олія, частка якої зросла з 2% у 2013 до 8% у 2016, а номінальні показники експорту – на 160% до 1,04 млрд доларів США. Кукурудза перемістилась на другу позицію – 8% експорту та 1,02 млрд доларів – значною мірою за рахунок переорієнтації поставок на азійські ринки. На третьому місці комплекти проводів для свічок запалювання, частка яких у експорті до ЄС зросла з 6% до 7%, а вартість – на 6% до 1,01 млрд доларів США.

Рівень концентрації експорту трохи зменшився. У 2013 році на перші десять товарів (визначені на шести знаках УКТ ЗЕД) припадало 50% усього експорту товарів в ЄС, тоді як у 2016 – лише 44%.

Однак диверсифікація відбувалась не за рахунок появи нових товарних позицій, які раніше ніколи не експортувались в ЄС, а за рахунок зміни динаміки експорту «традиційних» товарів, тобто товарів, які регулярно експортувались в ЄС у 2013-2016 роках. Частка таких товарів становила 99%. У 2016 році лише близько 0,1% експорту зайняли товари, які не експортувались у 2013-2015 роках та вийшли на ринок ЄС у 2016 році.

Однією з найсуттєвіших змін у структурі експорту, які відбулись протягом 2013-2016 років, стало скорочення частки сировини та напівфабрикатів у експорті до ЄС та, відповідно, зростання частки переробленої продукції, яка сягнула 44% всіх поставок у 2016 році (Графік 1).

Графік 1. Структура експорту в ЄС за рівнем переробки продукції

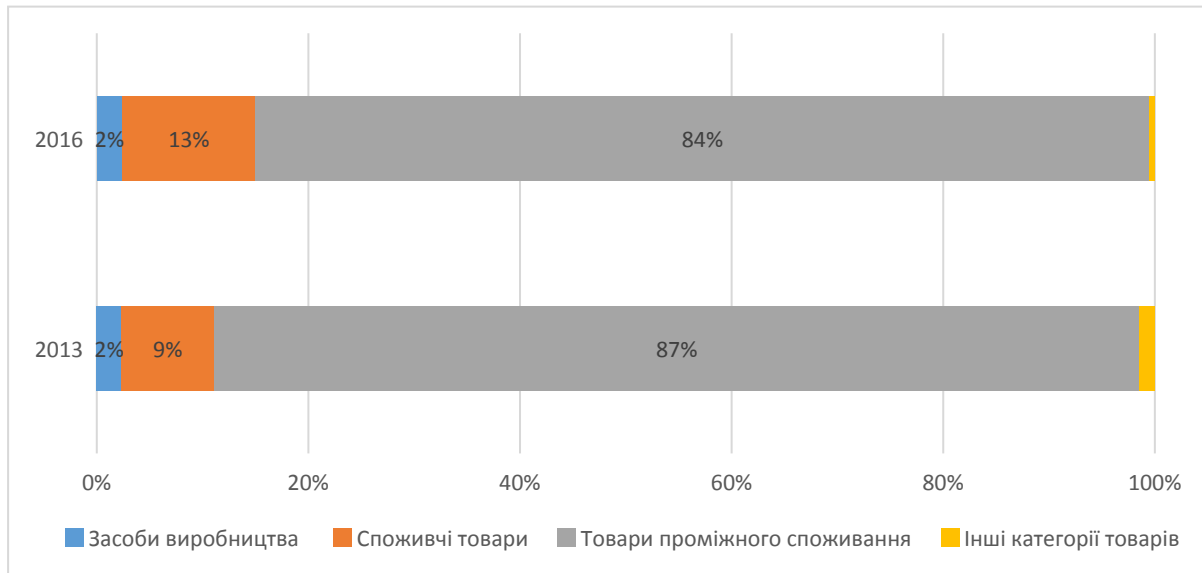
Джерело: розрахунки автора, Держстат, UN ComTrade, класифікація МТН.

Відбулось це за рахунок збільшення поставок товарів харчової промисловості, експорт яких зріс на 52% за 2013-2016 роки, зайнявши третину всіх поставок переробленої продукції в ЄС (у 2013 році ця частка становила 24%).

Окрім вже згаданого вище приросту експорту соняшникової олії, що відіграла ключову роль у цій зміні структури експорту, важливо відмітити також збільшення поставок продукції тваринництва, зокрема молочної продукції. Вихід товарів тваринного походження на ринок ЄС став результатом реформування як державної політики в сфері безпеки продуктів харчування, так й власне підприємств, які прагнули вийти на ринок ЄС. За 2013-2016 роки кількість товарів, які можуть експортуватись в ЄС, та підприємств, які можуть це робити, зросла в рази.

Певні зміни також відбулись у структурі експорту за широкими економічними категоріями. У 2016 році, порівняно з 2013, зросла частка споживчих товарів – з 9% до 13%, відповідно частка товарів проміжного споживання знизилась до 84%. Поставки засобів виробництва в ЄС залишились на рівні 2%.

Графік 2. Структура експорту в ЄС за широкими економічними категоріями

Джерело: розрахунки автора, Держстат, UN ComTrade, класифікація ВЕС/SNA.

Оскільки частка товарів проміжного споживання у експорті в ЄС була більша, ніж у загальному експорті (84% vs. 77%), це може свідчити про відносно більшу інтегрованість України у виробничі ланцюги ЄС порівняно з іншими країнами світу.

В споживчих товарах дещо збільшилась частка товарів тривалого використання за рахунок експорту електричних приладів, а також товарів з середньою тривалістю використання, зокрема завдяки активізації експорту окремих виробів легкої промисловості та меблів. Також зростав експорт перероблених харчових продуктів, призначених для споживання людиною, зокрема м'ясопродуктів.

Таблиця 2. Структура експорту в ЄС за широкими економічними категоріями

	2013	2016
Засоби виробництва	2%	2%
Засоби виробництва (крім транспортного устаткування)	2%	2%
Промислове транспортне обладнання	1%	0%
Інші категорії товарів	1%	1%
Автомобільний бензин	1%	0%
Пасажирські легкові автомобілі	0%	0%
Споживчі товари	9%	13%
Їжа та напої, сирі	1%	1%
Їжа та напої, перероблені	2%	3%
Непромислове транспортне обладнання	0%	0%
Товари тривалого використання	1%	2%
Товари короткочасного використання	1%	1%
Товари з середньою тривалістю використання	4%	5%
Товари проміжного споживання	87%	84%
Продовольчі товари та напої, сировина	8%	6%
Продовольчі товари та напої, перероблені	1%	1%
Сировина для промисловості	23%	17%
Перероблені товари для промисловості	48%	54%
Палива та мастила, сировина	2%	1%
Палива та мастила, перероблені	2%	2%
Запчастини для засобів виробництва (крім транспортного устаткування)	3%	3%
Запчастини для транспортного устаткування	1%	1%

Джерело: розрахунки автора, Держстат, UN ComTrade, класифікація ВЕС/SNA

Отже, незважаючи на зростання експорту до ЄС та збільшення частки його частки у загальному товарному експорті України, поки що говорити про суттєві зміни у структурі експорту до ЄС зарано. Водночас, збільшення експорту перероблених товарів означає, що Україна розширює експорт товарів з більшою часткою доданої вартості.

¹ Не скоректовано на вплив окупації окремих територій Донбасу